

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forbindelserne mellem EU og Tyrkiet med henblik på Det Europæiske Råd i december 2004«

(2004/C 302/17)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 28. januar 2004 under henvisning til forretningsordenens artikel 29 på eget initiativ at afgive en udtalelse om »Forbindelserne mellem EU og Tyrkiet med henblik på Det Europæiske Råd i december 2004«.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som udpegede Thomas Ety til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 7. juni 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 410. plenarforsamling af 30. juni og 1. juli 2004, mødet den 1. juli 2004, følgende udtalelse med 166 stemmer for, 17 imod og 28 hverken for eller imod.

1. Baggrund

1.1 EØSU har gennem mange år fulgt udviklingen i Tyrkiet. Tyrkiet indgik associeringsaftale med EF i 1963, ansøgte om medlemskab i 1987 og er siden 1995 i toldunion med EU.

1.2 Via et velfungerende blandet rådgivende udvalg, der blev oprettet med det organiserede civilsamfund i Tyrkiet i 1995, er EØSU blevet holdt grundigt orienteret om Tyrkiets erhvervs- og fagorganisationers ønsker om tyrkisk EU-medlemskab. Det har altid taget hensyn til disse ønsker og håber inderligt, at Det Europæiske Råd i december 2004 vil være i stand til at konkludere, at Tyrkiet opfylder de politiske Københavnkriterier fra 1993 og derfor beslutter, at tiltrædelsesforhandlingerne umiddelbart kan indledes.

1.3 Tyrkiet har gennem mange årtier tilkendegivet, at det utvetydigt har valgt at orientere sig mod Europa.

1.4 Tyrkiet er et land med en sekulær stat og hvor det overvældende flertal er muslimer. Tyrkiets mål er på den baggrund at fungere som et moderne sekulært demokrati. Det er et særdeles vigtigt eksempel for de lande med en overvejende muslimsk befolkning, som ønsker at styrke deres politiske strukturer med hensyn til sekularisme og demokrati. Tyrkiets optagelse i EU vil være et bevis på, hvor langt EU er nået, hvad angår pluralisme, EU's evne til at forvalte dialogen mellem kulturer og religioner og spille en rolle som fortalere for fred og lighed i verden.

1.5 Tyrkiet er demografisk set et ungt land med en kraftigt voksende økonomi med stort potentiale. Det ville imidlertid være forkert blot at blive ved med at betragte Tyrkiet som et stort marked for europæisk eksport eller som et område for billige investeringer.

1.6 Tyrkiet har gennem mange år udviklet en rolle som dels stødpude, dels bro mellem vest og øst, men det er aldrig hørt op med at betragte sig selv som europæisk. Hvis det lykkes Tyrkiet at blive medlem af EU, kan det støtte EU's konfliktforebyggende aktiviteter endnu mere direkte, især takket være sine gode forbindelser til Centralasien, Mellemøsten og landene omkring Golfen.

2. Indledning

2.1 Forbindelserne mellem EU og Tyrkiet er nu og vil fortsat resten af året være domineret af spørgsmålet om, hvorvidt tiltrædelsesforhandlinger skal indledes. EU-topmødet vil træffe en beslutning på sit møde i Rotterdam i december 2004.

2.2 Den beslutning vil være en afgørende begivenhed, efter at Tyrkiet i over femten år har ventet på et klart svar på sin ansøgning om optagelse i EU. På Det Europæiske Råd i Helsingfors i december 1999 fik Tyrkiet status som kandidat til medlemskab. På Det Europæiske Råd i København i december 2002 besluttede man, at en afgørelse om indledning af forhandlinger skal træffes ud fra en vurdering af, om Tyrkiet på det tidspunkt opfylder de politiske Københavnkriterier fra 1993. Opfyldelse af disse anses for en afgørende forudsætning for at indlede processen hen imod fuldt medlemskab.

2.3 Den beslutning er naturligvis ikke kun af største betydning for Tyrkiet, men også for EU.

2.4 Indtil nu har Kommissionens overvågning vist en positiv udvikling i Tyrkiet på de relevante områder. Ifølge Kommissionen har reformprocessen navnlig opvist imponerende resultater i de seneste to til tre år. Der er imidlertid brug for yderligere og store fremskridt, hvad angår retsvæsenets uafhængighed, ytringsfrihed, hærens rolle og kulturelle rettigheder – sidstnævnte især i den sydøstlige del af landet.

Europa-Parlamentet kommer med en tilsvarende vurdering i sin seneste betænkning om Tyrkiet. Det finder, at Tyrkiet trods alle sine hidtidige bestræbelser endnu ikke opfylder de politiske Københavnkriterier. Der er alvorlige mangler i 1982-forfatningen, der blev vedtaget, mens militæret var ved magten. Reformerne siden 2001 har endnu ikke fjernet landets grundlæggende autoritære karakter. Der er ifølge Europa-Parlamentets betænkning andre vigtige problemer i forbindelse med den praktiske gennemførelse af reformer, vedvarende anvendelse af tortur på politistationer, chikane af menneskerettighedsorganisationer og manglende respekt for mindretals rettigheder (især kurdernes).

2.5 Tyrkiet har ikke blot iværksat et imponerende lovgivningsprogram, men har også truffet vigtige foranstaltninger for at overvåge den praktiske gennemførelse af den nye lovgivning.

2.6 Denne udtalelse er bl.a. blevet udarbejdet på grundlag af rapporter fra Det Blandede Rådgivende Udvalg EU-Tyrkiet. EØSU har derved kunne tage hensyn til opfattelser, ønsker og forventninger hos en væsentlig del af det tyrkiske civilsamfund.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Det må fra begyndelsen gøres klart, at de afgørende spørgsmål, som skal diskuteres af EØSU på nuværende tidspunkt, er de politiske spørgsmål om demokrati, retsstat og beskyttelse af mindretal, som man vedtog på Det Europæiske Råd i København i december 2002.

3.2 De økonomiske kriterier og EU's regelværk vil derfor kun blive diskuteret her i den udstrækning, Tyrkiets fremskridt på disse områder kan anses for at have bidraget til at styrke menneskerettigheder, civilsamfund og demokrati.

3.3 EØSU har omhyggelig noteret sig nyere relevant information, især Kommissionens periodiske rapport for 2003 om Tyrkiets fremskridt på vej mod tiltrædelse, Europa-Parlamentets betænkning om Tyrkiet i april 2004 og Europarådets rapport om menneskerettighederne i Tyrkiet fra december 2003. Udvalget deler den generelle bedømmelse af reformprocessen i disse rapporter. Udvalget mener, at denne udtalelse har en merværdi i kraft af sin stillingtagen til de politiske kriterier, som er af særlig betydning for de økonomiske og sociale interessegrupper. Denne udtalelse vil derfor fokusere på netop disse aspekter.

3.4 For EØSU er følgende aspekter af de politiske kriterier særlig vigtige:

- Respekt for menneskerettighederne især retten til at organisere sig og retten til at forhandle kollektivt, kvinders rettigheder og mindretals kulturelle rettigheder),
- demokrati, især arbejdsmarkedsorganisationernes og civilsamfundets bidrag til den politiske beslutningsproces,
- ytringsfrihed, frie medier og
- militærets rolle i det tyrkiske samfund, især i det økonomiske og sociale liv.

3.5 På Det Europæiske Råd i Helsingfors i 1999 blev det klart understreget, at Tyrkiets reformpræstationer vil blive bedømt ud fra samme tiltrædelseskriterier, som gælder de andre kandidatlande.

3.6 I den forbindelse skal bemærkes, at visse lande, som der indledtes forhandlinger med for flere år siden, tydeligvis ikke fuldstændig opfyldte de politiske kriterier på det tidspunkt, hvor forhandlingerne indledtes. I visse af dem er der fortsat alvorlige afvigelser, selv nu hvor de er blevet EU-medlemmer. Man kan i den forbindelse tænke på vigtige elementer som f.eks. korrupsion, retsvæsenets uafhængighed og behandlingen af mindretal. På den baggrund er det vigtigt at understrege, at Tyrkiet efter udvalgets mening ikke blot bør vurderes ud fra samme kriterier som de øvrige kandidatlande, men at disse kriterier også skal anvendes på samme måde.

3.7 Den tidsfrist, Rådet fastsatte i december 2002 for en afgørelse om, hvorvidt der skal indledes forhandlinger med Tyrkiet eller ej, kan kun fortolkes således, at man mente, at Tyrkiet på det tidspunkt havde gjort tilstrækkelig store fremskridt til at begrunde en forventning om, at øvrige mangler kunne ryddes af vejen, hvis der blev gjort en kraftindsats i de følgende 24 måneder. Hvis dette ikke havde været tilfældet, ville det have været meningsløst og uretfærdigt at stille Tyrkiet optagelsesforhandlinger i udsigt.

3.7.1 Hvad visse af de tilbageværende nøgleproblemer angår, f.eks. militærets rolle i samfundet og behandlingen af mindretal (især kurderne i Sydøsttyrkiets), som har en kompliceret historie over mange årtier, er to år en meget kort periode. Det er derfor rimeligt at drage den slutning, at Rådet ikke kan have ment, at Tyrkiet ville være i stand til fuldstændig at opfylde de politiske kriterier i december 2004.

3.7.2 Hvis det er en korrekt fortolkning af Rådets beslutning fra december 2002, er spørgsmålet, hvor store fremskridt med bestemte aspekter af de politiske kriterier man realistisk kan forvente af Tyrkiet, inden forhandlinger kan indledes.

3.8 I den nuværende diskussion om indledning af tiltrædelsesforhandlinger med Tyrkiet henvises der ofte til Cypernproblemet. Man er nødt til at tage hensyn til den positive rolle, Tyrkiet har spillet i bestræbelserne på at finde en løsning og det faktum, at 65 % af den tyrkisk-cypriotiske befolkning følgelig stemte for en genforening af øen. Cypern vil uden tvivl forblive et centralt spørgsmål, både af principielle og realpolitiske grunde. Hvis man imidlertid holder sig loyalt til beslutningen fra Det Europæiske Råd i København i december 2002, som der henvises til i punkt 2.2, kan EU ikke opstille dette som en ny betingelse for at indlede forhandlinger, da det vil være at opstille en ekstra betingelse med tilbagevirkende kraft.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Menneskerettigheder

4.1.1 De økonomiske og sociale interessegrupper er dybt optaget af spørgsmål vedrørende retten til at organisere sig og retten til at forhandle kollektivt, som er nedfældet i ILO-konvention 87 og 98 og i den europæiske socialpagt. Tyrkiet har ratificeret begge ILO-konventioner og er part i den europæiske socialpagt. Tyrkiet har taget forbehold over for artikel 5 (retten til at organisere sig) og artikel 6 (retten til at forhandle kollektivt, retten til at strejke) i pagten.

4.1.2 I de seneste to årtier og især efter militærkuppet i september 1980 har alvorlige krænkelse af disse rettigheder fundet sted. Militærstyret gik så vidt som til at indskrive en række alvorlige krænkelse af grundlæggende fagforeningsrettigheder i forfatningen fra 1982.

4.1.3 Adskillige af disse artikler og de dele af lovgivningen, der er baseret på dem, er blevet ændret i de senere år.

4.1.4 Der er imidlertid fortsat visse vigtige afvigelser fra de grundlæggende ILO-konventioner. Således lægger især forfatningens artikel 54 detaljerede begrænsninger af strejkeretten. Artikel 51 i forfatningen, der fastsætter betingelserne for valg af fagforeningsrepræsentanter, er blevet ændret for at bringe den i overensstemmelse med ILO-konvention 87. Initiativer til at ændre tilsvarende bestemmelser i Lov 2821 om fagforeninger og Lov 2822 om kollektive arbejdsoverenskomster, strejker og lockouter er undervejs. Ifølge rapporten, som ekspertudvalget om ratificerede ILO-konventioner udarbejdede til Den internationale Arbejdskonference i 2004, har regeringen imidlertid for nylig indledt retsprocedurer på basis af denne lovgivning over for DISK, et af de fagforbund, der er repræsenteret i Det Blandede Rådgivende Udvalg EU-Tyrkiet.

4.1.5 I over tyve år har ILO's overvågningsorganer (det uafhængige ekspertudvalg om konventionernes gennemførelse, Den Internationale Arbejdskonferences udvalg om konventionernes gennemførelse, det styrende organs udvalg om organisationsfrihed) rettet skarp kritik mod disse overtrædelser og angivet, hvordan Tyrkiet skal bringe dem til ophør. Den tyrkiske regerings langsommelighed med at rette op på denne situation er skuffende, og desværre er der stadig ikke tegn på forbedringer.

4.1.6 En rapport om social dialog og økonomiske og sociale rettigheder, som blev forberedt til det 12. møde i Det Blandede Rådgivende Udvalg EU-Tyrkiet⁽¹⁾, fremhævede især begrænsningerne i retten til at organisere sig og strejkeretten i den offentlige sektor. Trods adskillige reformer af lovgivningen om fagforeninger og arbejdsmarkedsrelationer eksisterer disse problemer desværre fortsat.

4.1.7 Hvad angår retten til at organisere sig i ngo'er, er der juridiske begrænsninger i foreningsloven, hvad angår medlem-

skab, økonomisk støtte og aktivitetsområder. I praksis bliver der ofte stillet betydelige hindringer i vejen for, at disse organisationer kan fungere. Ngo'er, der anses for at udtrykke regeringsfjendtlige holdninger på en fredelig måde, udsættes for infiltration, tæt overvågning, censur osv.

4.1.8 Stiftelser for (religiøse) mindretal har særlige problemer hvad angår ejendomsrettigheder. Regeringen synes at være parat til at fjerne disse begrænsninger, så de kan fungere frit. Forbedringer er blevet lovet til foråret 2004, men de er endnu ikke blevet gennemført.

4.1.8.1 Der er fortsat alvorlige problemer med uddannelse af religiøse mindretals gejstlige, især græsk-ortodokse præster. Præsteseminariet på øen Halki har været lukket i over tredive år.

4.1.9 Hvad angår kvinders rettigheder bemærker udvalget adskillige alvorlige mangler trods Tyrkiets ratificering af de grundlæggende ILO-konventioner om ligeløn (nr. 100) og forskelsbehandling (ansættelse og beskæftigelse) (nr. 111). Konventionerne gennemføres i lovgivningen med visse undtagelser (f.eks. er der juridiske hindringer for kvinders adgang til bestemte jobs). Den praktiske gennemførelse rummer imidlertid mange brister, f.eks. hvad angår lige løn for lige arbejde med lige kvalifikationer og adgang til bestemte typer af beskæftigelse af høj kvalitet. Tilsvarende problemer eksisterer i mange af EU's medlemsstater.

4.1.9.1 En kilde til alvorlig bekymring er problemet med magtfulde kriminelle grupper, som udnytter tvungen prostitution og national såvel som international handel med kvinder, drenge og piger samt organer.

4.1.10 Trods vigtige lovændringer er der fortsat alvorlige problemer i praksis med behandlingen af kurderne. Deres kulturelle rettigheder som mindretal anerkendes ikke i tilstrækkelig grad trods visse nylige vigtige fremskridt, især når det gælder fjernsyns- og radioudsendelser på kurdisk. I Tyrkiet er mindretalsstatus forbeholdt landets religiøse grupper på grundlag af Lausanne-traktaten fra 1923, som kun taler om religiøse mindretal.

4.2 Demokrati

4.2.1 Under denne rubrik ønsker EØSU at understrege den potentielle betydning af det nye økonomiske og sociale råd i Tyrkiet. Det kan bidrage væsentligt til en styrkelse af den demokratiske proces, når der skal træffes beslutning om centrale økonomiske og sociale spørgsmål, hvis regeringen gennemfører en meningsfuld høring af de mest repræsentative interessegrupper. I den forstand er det meget mere end blot et element, der er relevant i den sociale dialog, som Kommissionen nævner i sin periodiske rapport.

⁽¹⁾ »Social dialogue and economic and social rights in Turkey« (foreligger ikke på dansk), Det Blandede Rådgivende Udvalg EU-Tyrkiet.

4.2.2 Tyrkiets økonomiske og sociale råd blev oprettet i 2001. Det ledes af premierministeren, og flere af regeringens andre ministre deltager i arbejdet. Dets første møde blev imidlertid først afholdt, da den nuværende regering kom til magten for halvandet år siden. Det har nu haft tre møder ifølge den fastlagte tidsplan, men det har bestemt ikke fungeret på den måde, som Det Blandede Rådgivende Udvalg EU/Tyrkiet anbefalede i sin rapport om »Økonomiske og sociale rettigheder, den sociale dialog« (jf. punkt 4.1.6 ovenfor). Det forekommer snarere at være et snakkeforum, hvor der fremsættes erklæringer og føres resultatløse diskussioner, snarere end et indflydelsesrigt organ, hvor økonomiske og sociale interessegrupper, som høres officielt af regeringen, gør alvorlige bestræbelser på at nå til enighed om vanskelige spørgsmål inden for deres kompetence- og aktivitetsområder. Et sådant organ og sådanne aktiviteter kan selvfølgelig ikke skabes fra den ene dag til den anden. Men hidtil har regeringen ikke været i stand til at give de organisationer, der er repræsenteret i rådet, et incitament til reelt samarbejde, f.eks. ved at forsikre dem om og bevise over for dem, at hvis de opnår meningsfulde kompromiser, vil regeringens politikker klart afspejle disse. EØSU håber, at den tyrkiske regering vil samarbejde seriøst og konstruktivt med det økonomiske og sociale råd, så det kan udvikle sig til et vigtigt element i demokratiseringsprocessen i Tyrkiet. I februar i år har regeringen erklæret, at den har planer om at tage det økonomiske og sociale råds sammensætning op til overvejelse, herunder især regeringens egen dominerende stilling i rådet.

4.2.3 Udvalget ønsker også at understrege betydningen af ytringsfrihed og frie medier for den demokratiske proces i Tyrkiet. Udvalget anerkender det store antal reformer på netop dette område. Det deler imidlertid Europarådets menneskerettighedskommissærs bekymring for, at nogle af ændringerne (f.eks. i forfatningen) kan tolkes på en sådan måde, at de er endnu mere restriktive end de bestemmelser, de afløser. Ydermere er den praktiske anvendelse og fortolkning af de nye artikler en afgørende prøvesten for disse reformer, såvel som for reformerne på andre områder. Tidlige erfaringer fra retssager viser desværre ingen større konsekvens i denne henseende.

4.3 Militærets rolle i det tyrkiske samfund

4.3.1 EØSU er klar over den vigtige rolle, som militæret har spillet og fortsat spiller i landets historie såvel som i dagens tyrkiske samfund. Det erkender, at der har været tilfælde, hvor det har spillet en positiv rolle. Man bør imidlertid notere, at mange af de vanskeligheder, Tyrkiet i dag står over for, når det gælder opfyldelse af de politiske Københavnskriterier fra 1993, er en følge af militærets ekstremt omfattende og dybe indblanding i samfundslivet. Den indblanding må bringes til ophør ved hjælp af et konkret program og en nøje tidsplan.

4.3.2 EØSU er klar over, at det er umuligt på meget kort tid helt at fratage militæret dets dominerende stilling i mange samfundssfærer, som falder uden for en hærs normale rolle (forsvar, indre sikkerhed). Det må imidlertid gøres fuldstændig klart for Tyrkiet, at hvis landet ønsker at blive medlem af EU, må militærets rolle begrænses til de opgaver, som det varetager i de andre medlemsstater, dvs. til at garantere landets eksterne og indre sikkerhed og deltage i internationale operationer under parlamentets demokratiske kontrol.

4.3.3 Ud over de punkter, som allerede er blevet diskuteret af Kommissionen og Europa Parlamentet (bl.a. det nationale sikkerhedsråds rolle og sammensætning, det politiske ansvar for militærets budget, militærets deltagelse i civile organer i forbindelse med uddannelse og audiovisuelle medier), bør det her noteres, at militæret og dets officerer også har en fremtrædende position i det økonomiske liv. Ifølge en lov af 2003 vil de væbnede styrkers to ekstra budgetfonde blive optaget på det overordnede statsbudget med udgangen af 2004, og i 2007 vil det ikke længere eksistere som en separat konto. Dette indebærer, at forsvarsbudgettet vil være under fuld demokratisk kontrol fra 2007. Men stadig i dag har militæret betydelig indflydelse på det tyrkiske samfund og økonomien: Militærets enorme såvel formelle som uformelle indflydelsesområde skal gøres gennemsigtigt i lighed med andre økonomiske aktiviteter⁽¹⁾. Dette økonomiske aspekt er hidtil blevet overset i EU's diskussioner om militærets enestående indflydelsesrige rolle i det tyrkiske samfund. Europa-Parlamentet har behandlet det i sin seneste rapport.

5. Konklusioner og henstillinger

5.1 EØSU anser Tyrkiet for et demokrati under udvikling, som har gjort betydelige fremskridt for at opfylde de politiske Københavnskriterier, især siden december 2002.

⁽¹⁾ Som eksempler kan nævnes, at officerernes pensionsfond ejer en bank og et holdingselskab, som bl.a. er Tyrkiets repræsentant i et større joint venture inden for bilindustrien. Ifølge oplysninger fra OYAK blev dette oprettet som et finansielt og administrativt uafhængigt selskab, der er underlagt de tyrkiske civile retlige og kommercielle regler, der gælder alle andre tilsvarende institutioner. Dets vigtigste funktion er at sikre medlemmerne økonomiske fordele, ud over hvad de modtager fra den tyrkiske stats socialsikringsplan, og det svarer grundlæggende til den anden søjle af pensionsfonde i EU.

Alle militære og civile medlemmer af de væbnede styrker er medlemmer af pensionsfonden OYAK. De forbliver permanente medlemmer af OYAK. Ud over at udgøre OYAK's medlemsgrundlag er der ingen forbindelse med staten og Tyrkiets væbnede styrker hvad angår investeringer eller forretningsvirksomhed, pengeoverførsler eller statsstøtte eller andre former for finansiel støtte. OYAK er en erhvervstilknyttet pensionsfond svarende til sine modparter i EU.

Som led i sin politik om gennemsigtighed bliver OYAK's årsberetninger udsendt til almen offentliggørelse, og der bliver ført årsregnskab med både institutionens og dens datterselskabers konti af internationale regnskabsfirmaer. OYAK ydede for supplerende pensionsydelser.

5.2 Tyrkiet bør ikke kun opfylde de samme politiske kriterier som andre kandidatlande, inden forhandlinger kan indledes. Resultaterne af dets reformer bør også vurderes ud fra samme normer, som anvendes over for andre kandidatlande. EU bør gøre alt, det kan, for at undgå den blotte mistanke om dobbeltmoral.

5.3 Det Europæiske Råds beslutning i København i 2002 betyder, at EU på daværende tidspunkt var overbevidst om, at Tyrkiet med en kraftanstrengelse kunne opfylde de politiske kriterier i løbet af to år. Der må dog have ligget en erkendelse af, at fuldstændig opfyldelse af de politiske kriterier i december 2004 er umulig på visse områder, som har været præget af langvarige traditioner og praksis, og at de snarere forventer en kritisk masse af reelle fremskridt for at indlede forhandlinger. Selv visse af de nye medlemsstater, som har været gennem hele forhandlingsprocessen på nuværende tidspunkt, opfylder ikke i dag fuldstændigt de politiske kriterier.

5.3.1 På disse særlige områder kan og må EU realistisk kræve af Tyrkiet, at der inden udgangen af 2004 er blevet gjort så troværdige fremskridt, at man kan forvente, at der på det tidspunkt ikke er »nogen vej tilbage«. Åbenlyse eksempler er militærets rolle og behandlingen af mindretal, især kurderne i Sydøsttyrkiets. EØSU insisterer på, at reformbestrebelse med hensyn til begrænsningen af militærets indflydelse i samfundet som helhed samt sikringen af mindretalenes kulturelle rettigheder fortsættes med det nuværende sigte og tempo og håber ikke, at der sker tilbageslag, som kunne sætte en stopper for tiltrædelsesprocessen.

5.3.2 Militærets rolle, ud over dets grundlæggende opgaver med forsvar og sikkerhed, må mindskes på en resolut måde, så EU kan have tillid til, at en proces er begyndt, som der ikke er nogen vej tilbage fra. Militærbudgettet bør være under fuld demokratisk kontrol. Militærets økonomiske indflydelse bør gøres gennemsigtig, og der bør træffes passende foranstaltninger for til stadighed at sikre denne gennemsigtighed.

5.3.3 EU bør fortsætte sin diskussion med Tyrkiet om definitionen af mindretal (som Tyrkiet baserer på Lausanne-traktaten) med henblik på de problemer, som gør det vanskeligt for Tyrkiet at foretage en uforbeholden ratifikation samt gennemføre relevante internationale instrumenter i praksis. I den diskussion bør EU være fuld opmærksom på det faktum, at visse af de 25 medlemsstater også følger en snæver definition af mindretal, som giver anledning til samme problem.

5.3.3.1 EØSU henviser til Det Blandede Rådgivende Udvalg nylige rapporter om regionaludvikling⁽¹⁾ og understreger betydningen af en aktiv regionaludviklingspolitik i Tyrkiet, understøttet af EU, som vil gøre det muligt aktivt at inddrage befolkningen i Tyrkiets sydøstlige region (såvel som i andre regioner) i deres regions økonomiske og sociale udvikling. Tyrkiets gradvise gennemførelse af EU's regionalpolitiske

(1) Rapporter om regionale forskelle i Tyrkiet/regionaludviklingen, udarbejdet af Cassina og Guvenc.

normer åbner mulighed for at fremme et større og sammenhængende partnerskab i det organiserede civilsamfund – især mellem frie, uafhængige og repræsentative økonomiske og sociale interessegrupper på den ene side og myndighederne på alle relevante niveauer på den anden side. Sammen bør de udvikle en fælles syn på udviklingspolitikken. Erfaringsudveksling mellem erhvervs- og fagorganisationer i EU og Tyrkiet bør fremmes.

5.3.3.2 EØSU noterer med interesse initiativer fra den tyrkiske regering som f.eks. loven af 2000 om kompensation for skade forårsaget af sikkerhedsstyrkerne i forbindelse med terrorismebekæmpelse og projektet vedrørende Interne Flygtninge og »Tilbage til landsbyen og rehabilitering«. EØSU anser det for værende af stor betydning for reformernes troværdighed, når det gælder befolkningens rettigheder i de sydøstlige provinser, at disse initiativer konkret vil være begyndt at komme ofrene til gavn inden december 2004.

5.4 På andre områder som f.eks. menneskerettigheder, hvor Tyrkiet har ført diskussioner med ILO og Europarådet gennem længere tid, og hvor forandringer ikke, i hvert fald ikke i større grad, kræver, at man gør op med gamle magtpositioner, traditioner og opfattelser, bør Tyrkiet kunne opvise betydelige fremskridt og opfylde de krav, som det ved udgangen af 2004 længe har kendt. For eksempel skal krænkelse af ILO's konvention 87 og 98, som nu har stået på i ca. 25 år, være bragt til ophør. Ligeledes må de udemokratiske begrænsninger af ngo'ers funktionsmåde i foreningsloven samt daglig praksis standses. Den reformproces, Tyrkiet er i gang med for øjeblikket, giver grund til positive forventninger. På dette område er det imidlertid nødvendigt med konkrete og fuldstændige resultater inden den nævnte tidsfrist.

5.5 Tyrkiets økonomiske og sociale råd bør allerede i løbet af indeværende år være langt mere seriøst engageret i forberedelsen af den økonomiske politik og arbejdsmarkeds- og socialpolitikken. Regeringen er nødt til at høre rådet om nøglespørgsmål på disse områder og vise, at den tager rådets synspunkter og forslag alvorligt. Kun ved at udstyre de økonomiske og sociale interessegrupper med et reelt ansvar og belønne dem, hvis de tager dette ansvar på sig, kan regeringen forvente, at de vil tage rådet samt regeringens hensigter med det alvorligt. EØSU bemærker med interesse, at regeringen er i færd med at udarbejde en evaluering af det økonomiske og sociale råd. Det bør imidlertid ikke bruges som et argument til yderligere at forsinke aktiv inddragelse af det organiserede civilsamfund i politikplanlægningen på det økonomiske, arbejdsmarkedspolitiske og sociale område i Tyrkiet.

5.6 Hvis civilsamfundet skal styrkes i Tyrkiet, må regeringen holde op med at blande sig i ægte ngo'ers og fag- og erhvervsorganisationers aktiviteter og snarere støtte etableringen af sådanne samt gøre det lettere for dem at arbejde.

5.7 Det er udvalgets opfattelse, at der bør træffes en positiv beslutning om indledning af forhandlinger med Tyrkiet om EU-medlemskab, hvis den tyrkiske regering i december i år

- har truffet foranstaltninger til at opfylde kravene vedrørende militærets rolle i det tyrkiske samfund i punkt 5.3.1 og 5.3.2 ovenfor,
- med konkrete foranstaltninger har udvist vilje til i praksis fuldt ud at omsætte lovreformerne vedrørende kurdernes kulturelle rettigheder i landets sydøstlige provinser;
- har indledt den praktiske gennemførelse af de hensigter og tilsagn, der er blevet givet vedrørende frivillig tilbagevenden, rehabilitering og kompensation af tvangsforflyttede ofre for volden i Sydøsttyrkiet i 1980'erne og 1990'erne;
- har bragt sin lovgivning og praksis vedrørende grundlæggende fagforeningsrettigheder og -friheder i fuld overensstemmelse med ILO's konventioner 87 og 98;
- har fjernet alle udemokratiske begrænsninger fra foreningsloven og i praksis er holdt op med at lægge begrænsninger på det ægte organiserede civilsamfunds frie udfoldelse, herunder religiøse institutioner, samt

Bruxelles, den 1. juli 2004

- har skabt betingelserne for, at Tyrkiets økonomiske og sociale råd kan fungere frit og uafhængigt, samt skabt grundlag for et meningsfuldt og konstruktivt samarbejde med dette råd.

5.8 EØSU finder, at den tyrkiske regerings hidtidige reformer hvad angår problemerne med militærets rolle i samfundet samt kurdernes kulturelle rettigheder i Sydøsttyrkiet repræsenterer de troværdige fremskridt, som efterlyses i punkt 5.3.1 ovenfor.

5.9 Hvis de punkter, der nævnes i de fire sidste led i punkt 5.7, desuden er opfyldt inden december 2004, mener EØSU, at der er skabt et sikkert grundlag for at indlede forhandlinger, som med tiden vil føre til gensidigt gavnlige resultater. I dette tilfælde mener EØSU, at de enkelte EU-institutioner, herunder udvalget selv, bør begynde at redegøre for alle de virkninger, som Tyrkiets optagelse ville have på selve EU's funktion og koncept. Et EU, som i den grad er udvidet i bredden og dybden, ville kræve stor forståelse fra den europæiske offentlige opinion.

5.10 Uafhængigt af den beslutning, som Det Europæiske Råd træffer i december, vil EØSU fortsætte sit nyttige samarbejde med Tyrkiets organiserede civilsamfund.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg